

گزارش جلسات برگزار شده توسط گروه‌های علمی

فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران

گروه علمی آینده نگری، نظریه پردازی و رصد کلان سلامت تاریخ برگزاری جلسه: ۱۴۰۵/۴/۲۴

موضوع/ موضوعات جلسه: "ارتقای تاب آوری تأمین مالی نظام سلامت ایران"

با سخنرانی جناب آقای دکتر محمدمهدی تدین

خلاصه موضوع/ موضوعات مطرح شده در جلسه:

در این جلسه، موضوع «ارتقای تاب‌آوری تأمین مالی نظام سلامت ایران، راهبردها و سیاست‌ها» مورد بررسی قرار گرفت. در ابتدای جلسه، مفهوم تاب‌آوری نظام سلامت بر اساس جدیدترین تعریف سازمان جهانی بهداشت (WHO) تشریح شد. بر این اساس، تاب‌آوری تنها به بازگشت نظام سلامت به وضعیت پیش از بحران محدود نمی‌شود، بلکه شامل توانایی پیش‌بینی، آمادگی، جذب، سازگاری، یادگیری و ایجاد تحول در ساختار نظام سلامت پس از وقوع بحران است. همچنین تأکید شد که نظام سلامت باید بتواند ضمن حفظ ارائه خدمات ضروری، خود را برای مواجهه با بحران‌های آینده توانمندتر سازد.

در ادامه، انواع تهدیدها و تکانه‌هایی که می‌توانند نظام سلامت را تحت تأثیر قرار دهند، از جمله همه‌گیری بیماری‌ها، بلایای طبیعی، تغییرات اقلیمی، تحریم‌های اقتصادی، سالمندی جمعیت، کمبود نیروی انسانی و ضعف حکمرانی مورد بحث قرار گرفت. همچنین ویژگی‌های یک نظام سلامت تاب‌آور، از جمله آگاهی، تنوع، خودتنظیمی، یکپارچگی و سازگاری، تشریح شد و ارتباط میان تاب‌آوری، امنیت سلامت و تأمین مالی پایدار به عنوان سه رکن اساسی پایداری نظام سلامت مورد توجه قرار گرفت.

رئوس نتایج مذاکرات در جلسه:

در جریان جلسه تأکید شد که تأمین مالی پایدار زیربنای اصلی تاب‌آوری نظام سلامت است و بدون وجود منابع مالی پایدار و قابل پیش‌بینی، امکان حفظ خدمات سلامت در شرایط بحران وجود نخواهد داشت. همچنین بیان شد که کاهش وابستگی به پرداخت مستقیم از جیب مردم، تنوع‌بخشی به منابع درآمدی، استفاده از مالیات‌های سلامت‌محور و تجمع صندوق‌های بیمه از مهم‌ترین اقدامات برای افزایش تاب‌آوری مالی نظام سلامت محسوب می‌شوند.

از دیگر نتایج مهم جلسه، تأکید بر نقش حکمرانی مطلوب در افزایش تاب‌آوری بود. مقرر شد که شفافیت، پاسخگویی، هماهنگی بین‌بخشی، سیاست‌گذاری مبتنی بر شواهد، توسعه نظام‌های اطلاعات سلامت و بهره‌گیری از فناوری‌های نوین از الزامات اساسی مدیریت بحران در نظام سلامت هستند. همچنین عنوان شد که امنیت سلامت و تاب‌آوری رابطه‌ای دوسویه دارند؛ به گونه‌ای که سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های امنیت سلامت، علاوه بر افزایش آمادگی در برابر بحران‌ها، موجب تقویت ظرفیت‌های کلی نظام سلامت نیز خواهد شد.

موارد زیر از جمله مهم‌ترین نتایج مورد بحث در جلسه بودند:

- تاب‌آوری نظام سلامت تنها به بازگشت به وضعیت پیش از بحران محدود نیست، بلکه مستلزم یادگیری، اصلاح ساختاری و ارتقای عملکرد نظام سلامت است.

- تأمین مالی پایدار، حکمرانی مطلوب و امنیت سلامت سه رکن اصلی افزایش تاب‌آوری نظام سلامت محسوب می‌شوند و تقویت هر یک موجب بهبود سایر ارکان خواهد شد.
- تنوع‌بخشی به منابع مالی، کاهش وابستگی به پرداخت مستقیم از جیب مردم، تجمع صندوق‌های بیمه و اصلاح نظام پرداخت از مهم‌ترین راهبردهای افزایش تاب‌آوری مالی نظام سلامت هستند.
- تقویت مراقبت‌های اولیه سلامت، استفاده از ارزیابی فناوری سلامت (HTA)، توسعه نظام‌های اطلاعاتی و بهره‌گیری از داده‌های لحظه‌ای در تصمیم‌گیری از الزامات ارتقای کارایی و تاب‌آوری نظام سلامت است.
- حکمرانی مطلوب از طریق افزایش شفافیت، پاسخگویی، هماهنگی بین‌بخشی، سیاست‌گذاری مبتنی بر شواهد و ایجاد نظام یادگیرنده، نقش کلیدی در ارتقای تاب‌آوری ایفا می‌کند.
- سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های امنیت سلامت، نظام‌های مراقبت و هشدار سریع، ذخایر راهبردی و آمادگی در برابر بحران‌ها موجب تقویت همزمان امنیت سلامت و تاب‌آوری نظام سلامت خواهد شد.

توصیه‌های مطرح شده برای پیگیری:

در پایان جلسه، پیشنهاد شد که راهبرد ملی ارتقای تاب‌آوری نظام سلامت با رویکرد آینده‌نگر تدوین و به‌صورت مستمر به‌روزرسانی شود. همچنین بر ایجاد صندوق‌های اضطراری (Emergency Reserve Fund) و احتیاط (Contingency Reserve Fund) در نظام بیمه سلامت، اصلاح نظام پرداخت، حرکت به سمت خرید راهبردی خدمات سلامت و استفاده از روش‌های نوین تأمین مالی تأکید شد تا امکان پاسخگویی سریع و مؤثر در شرایط بحرانی فراهم شود.

همچنین توصیه شد مراکز مستقل ارزیابی فناوری سلامت (HTA) و مراکز کنترل و پیشگیری بیماری‌ها (CDC) تقویت شوند و نظام‌های اطلاعاتی هوشمند برای پایش لحظه‌ای هزینه‌ها، منابع و عملکرد نظام سلامت توسعه یابند. استفاده از آینده‌نگری، سناریونویسی، مدل‌سازی و تحلیل داده‌ها برای پیش‌بینی بحران‌های احتمالی، مشارکت فعال بخش خصوصی و سازمان‌های مردم‌نهاد و تقویت همکاری‌های بین‌بخشی نیز از دیگر اقدامات پیشنهادی برای ارتقای تاب‌آوری نظام سلامت عنوان شد.

رئوس توصیه‌های مطرح شده به شرح زیر است:

- طراحی و استقرار برنامه ملی ارتقای تاب‌آوری نظام سلامت با رویکرد آینده‌نگر و مبتنی بر شواهد.
- ایجاد صندوق‌های اضطراری و احتیاط در نظام بیمه سلامت برای مدیریت بحران‌های مالی و اپیدمی‌ها.
- حرکت به سمت تجمع صندوق‌های بیمه و اصلاح نظام پرداخت با تأکید بر خرید راهبردی خدمات سلامت.
- توسعه و تقویت مراکز مستقل ارزیابی فناوری سلامت (HTA) و مراکز کنترل و پیشگیری بیماری‌ها (CDC).
- استقرار نظام‌های هوشمند اطلاعات سلامت، پایش لحظه‌ای هزینه‌ها و استفاده از هوش مصنوعی در مدیریت منابع.
- توسعه سناریونویسی، آینده‌نگری و مدل‌سازی برای پیش‌بینی بحران‌ها و برنامه‌ریزی مالی پویا.

- تقویت همکاری‌های بین‌بخشی و مشارکت بخش خصوصی، سازمان‌های مردم‌نهاد و سایر ذی‌نفعان در ارتقای تاب‌آوری نظام سلامت.

سایر موارد مهم:

یکی از مهم‌ترین نکات مطرح‌شده در جلسه، تأکید بر این موضوع بود که هر بحران می‌تواند فرصتی برای اصلاح و بازطراحی نظام سلامت باشد. بر اساس دیدگاه‌های جدید سازمان جهانی بهداشت، هدف از تاب‌آوری تنها بازگشت به شرایط گذشته نیست، بلکه باید از تجربیات بحران‌ها برای اصلاح ساختارها، کاهش نابرابری‌ها و افزایش کارآمدی نظام سلامت استفاده شود. همچنین بر نقش سرمایه انسانی، حفظ انگیزه کارکنان سلامت و حمایت از آنان به عنوان مهم‌ترین سرمایه نظام سلامت تأکید ویژه شد.

در بخش پایانی جلسه، بر اهمیت استفاده از شواهد علمی در تصمیم‌گیری، ارتقای شفافیت مالی، مقابله با فساد، توسعه حسابداری بهای تمام‌شده، استفاده از هوش مصنوعی در مدیریت منابع و حرکت از نظام‌های سنتی تأمین مالی به سمت مدل‌های پویا، انعطاف‌پذیر و مبتنی بر سناریو تأکید شد. جمع‌بندی نهایی جلسه این بود که تحقق پوشش همگانی سلامت، امنیت سلامت و پایداری نظام سلامت، تنها در سایه حکمرانی کارآمد، تأمین مالی پایدار و افزایش تاب‌آوری در تمامی ارکان نظام سلامت امکان‌پذیر خواهد بود.